

Přehled aktuální legislativy

Libor Kyncl

V tomto článku jsou zrekapitulovány legislativní novinky, které byly přijaty nebo nabyly účinnosti od 1. července 2009 do 1. července 2010 v oblasti práva informačních a komunikačních technologií (dále právo ICT). Pochopitelně se nemůže jednat o všechny legislativní novinky z uplynulého období, byly vybrány novinky významné pro tuto oblast práva. Důraz je kladen na legislativní novinky v českém právu, ale text se zabývá také některými novinkami v právu Evropské unie.

Datové schránky

Pravděpodobně největší legislativní novinkou v uplynulých dvanácti měsících byly datové schránky a s nimi související autorizovaná konverze dokumentů. Tyto nové instituty byly zavedeny do českého právního řádu s účinností od 1. července 2009 a masivně jsou využívány od 1. listopadu 2009 v rámci rozsáhlé reformy doručování. Datové schránky představují období e-mailové schránky, která však zajišťuje státem garantované doručování dokumentů v rámci všech druhů řízení. Jsou zřizovány obligatorně, nebo fakultativně v závislosti na povaze subjektu – orgány veřejné moci a právnické osoby mají obligatorně, tj. ze zákona, zřízenou svoji datovou schránku, zatímco fyzickým osobám je vytvořena ministerstvem vnitra pouze na základě žádosti. Všechny orgány veřejné moci jsou obecně povinny doručovat písemnosti do datové schránky osobám, které ji mají založenou, až na zákonem stanovené výjimky, jako např. mapové podklady. Datové schránky byly zavedeny zákonem č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů, který byl paradoxně novelizován ještě před nabytím účinnosti.

Platební styk

Další oblastí patřící do práva ICT, která přinesla zásadní legislativní změny, je právo elektronických financí: Předchozí zákon o platebním styku byl nahrazen úplně novým zákonem č. 284/2009 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů, s účinností od 1. listopadu 2009. Nový zákon vedle povinností vydavatelů platebních prostředků přináší povinnosti i jejich držitelům, zejména jejich podíl na úhradě škody, která nastane v případě zneužití platebních prostředků. Kromě změn faktických zákon přináší i změny v teoretickém pojmosloví, kdy původní platební systémy ve smyslu starého zákona o platebním styku jsou napříště platebními systémy s neodvolatelností zúčtování, zatímco platební systémy se stávají pojmem obecnějším, který s sebou nese pouze zákaz diskriminace v platebních systémech obecně a další pravidla týkající se zákazu omezování přístupu k platebním systémům pro vymezené subjekty. Tento nový zákon již byl s účinností od 5. června 2010 poprvé novelizován, v návaznosti na Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 924/2009 o přeshraničních platbách ve Společenství a zrušení nařízení (ES) č. 2560/2001.

Přeshraniční platby

Výše zmíněné Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 924/2009 o přeshraničních platbách ve Společenství a zrušení nařízení (ES) č. 2560/2001 je samo o sobě také legislativní novinkou, neboť bylo publikováno 16. září 2009 a nabylo účinnosti poměrně rychle, již od 1. listopadu 2009. Vnitrostátní regulace související s tímto nařízením, která ovlivnila převody peněžních prostředků prováděné v elektronickém bankovníctví, se nachází v zákoně č. 156/2010 Sb., kterým se mění zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony včetně nového zákona o platebním styku.

Nový trestní zákoník

Důležitý dopad na oblast práva informačních technologií mělo nabytí účinnosti nového trestního zákoníku č. 40/2009 Sb. od 1. ledna 2010. Nový zákon vedle zcela odlišné teoreticko-právní podstaty trestnosti a mnoha dalších systémových změn, které však nejsou předmětem tohoto článku, přinesl též novou úpravu skutkových podstat týkajících se této oblasti. Konkrétně se jedná o porušení tajemství dopravovaných zpráv, neoprávněný přístup k počítačovému systému a nosiči informací, opatření a přechovávání přístupového zařízení a hesla k počítačovému systému a jiných takových dat, poškození záznamu v počítačovém systému a na nosiči informací a zásah do vybavení počítače z nedbalosti. Druhotně s oblastí informačních technologií souvisí i skutkové podstaty, které nejsou obecně spojeny s ICT, ale v některých případech mohou být pomocí IT vykonány (např. manipulace s kurzem investičních nástrojů, legalizace výnosů z trestné činnosti, porušení tajemství listin a jiných dokumentů uchovávaných v soukromí, neoprávněné nakládání s osobními údaji).

Ochrana před diskriminací

Druhotný dopad na právo ICT má zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon), ve znění pozdějších předpisů, který obecně zakazuje diskriminaci a umožňuje dotčeným osobám domáhat se, aby bylo upuštěno od jejich diskriminace, byly odstraněny následky diskriminačního zásahu a aby jim bylo dáno přiměřené zado- stiučinění.¹

Volný pohyb služeb

Od 28. prosince 2009 se aplikuje zákon č. 222/2009 Sb., o volném pohybu služeb, ve znění pozdějších předpisů, který zapracoval směrnici Evropského parlamentu a Rady 2006/123/ES ze dne 12. prosince 2006 o službách na vnitřním trhu. Vedle uznávání splnění podmínek státu, kde je poskytovatel usazen, i v České republice, tento zákon upravuje i informační povinnosti, uznávání dokladů a uznávání pojištění. Všechny zmíněné instituty se aplikují i na elektronický obchod a na přeshraniční poskytování služeb online. Zavádí též pojem jednotných kontaktních míst, kterými jsou obecní živnosten

¹ § 10 zákona č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon), ve znění pozdějších předpisů.

ské úřady² a zavádí mechanismy přeshraniční spolupráce mezi orgány dozoru na úsecích souvisejících s poskytováním služeb.

Digitální dividenda a elektronické komunikace

Od 1. července 2010 nabyla účinnosti rozsáhlá novela zákona č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích, ve znění pozdějších předpisů (oficiálním názvem zákon č. 153/2010 Sb., kterým se mění zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů /zákon o elektronických komunikacích/, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Tento zákon přináší do českého právního řádu regulaci digitální dividendy a digitálního vysílání vycházející z více než rok vedené veřejné diskuse iniciované Českým telekomunikačním úřadem. Novela zahrnuje též novou úpravu v oblasti rádiových kmitočtů včetně regulace změny jejich přidělu, odnětí jejich přidělu, pozbytí platnosti přidělu a přechodu přidělu. Uvedené oblasti patří do působnosti Rady Českého telekomunikačního úřadu.

Základní registry

Novinkou, která vstoupila v účinnost také k 1. červenci 2010, je zákon č. 111/2009 Sb., o základních registrech, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon zavádí do českého právního řádu novou koncepci veřejných rejstříků, které budou narozdíl od současných navzájem propojené a budou spolupracovat na elektronické bázi. Základní registry budou následující čtyři: Registr obyvatel (ROB), Registr práv a povinností (RPP), Registr osob (ROS) a Registr územní identifikace, adres a nemovitostí (RUIAN). Spolu s nimi bude fungovat ještě převodník pro bezvýznamové identifikátory fyzických osob. Všechny čtyři registry nahradí existující rejstříky v uvedených oblastech. V současnosti již existuje zákonná právní úprava v této oblasti (Informační systém základních registrů, v rámci něhož budou provozovány), kterou ministerstvo vnitra i ostatní dotčené orgány připravují. Ostrý start registrů se však předpokládá až od 1. července 2012 (původně byl plánován dříve, ale byl o rok odložen).

Informační systémy sociálního zabezpečení

Od 1. května 2010 nastala účinnost nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 883/2004/EU o koordinaci systémů sociálního zabezpečení, v aktuálním znění, a prováděcí nařízení k tomuto nařízení, kterým je nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 987/2009/EU, v aktuálním znění. V současnosti neúčinná a poměrně pomalá výměna informací v listinné podobě mezi orgány veřejné správy na tomto úseku v zemích Evropské unie (orgány sociálního zabezpečení, v České republice ČSSZ a OSSZ) vedla k zavádění elektronické výměny informací mezi těmito orgány. Tuto výměnu informací by měla zabezpečit dedikovaná celoevropská síť mezi těmito orgány EESSI.³

eSbírka

Důležitou legislativní novinkou, která je však zatím ve stadiu přípravy, je eSbírka zákonů a mezinárodních smluv. V současnosti existuje koncepce této právní úpravy a bude se z ní vytvářet i věcný záměr. Tato nová právní úprava se má týkat tří základních oblastí: elektronické Sbírky zákonů, elektronické Sbírky mezinárodních smluv a elektronického legislativního procesu. Zákony, které vzejdou z tohoto věcného záměru, by měly nahradit v současnosti platící preferenci listinné formy dokumentů před elektronickou formou dokumentů opakem – tedy preferenci elektronické formy dokumentů nad formou listinnou, která již byla zavedena v dalších členských státech Evropské unie, z nejbližších např. v Rakousku. Tato preference by se měla projevit jak při přijímání zákonů i dalších předpisů a při legislativních pracích, tak i při poskytování konsolidovaných znění právních předpisů veřejnosti – cílem je širší a snazší dostupnost právních předpisů.

Digitální agenda pro Evropu

Poslední dokument související s oblastí legislativy je Digitální agenda pro Evropu, kterou 31. května 2010 přijala Rada Evropské unie jako součást strategie Evropa 2020. Prioritní činnosti této agendy zahrnují: rozvoj jednotného digitálního trhu založeného na přístupu k vysokorychlostnímu internetu a interoperabilních aplikacích ve prospěch evropských podniků a spotřebitelů, vyšší bezpečnost internetu s cílem zvýšit důvěru v kybernetický prostor, využívání digitálního obsahu a nástrojů při vzdělávání i učení, zlepšování digitální gramotnosti a digitálních dovedností pro všechny, zejména pro osoby se zdravotním postižením, a též intenzivnější výzkum a rozvoj v oblasti informačních a komunikačních technologií. Zmíněný dokument není právním předpisem, ale jedná se o deklarativní dokument, který bude předlohou pro právní úpravu práva Evropské unie na úseku elektronických komunikací, digitálního obsahu a technologických inovací.⁴

² Principiálně fungovala jednotná kontaktní místa již dříve, ale nebyla zákonem upravena

³ Citace z KALETOVÁ, Romana, CHLADA, Ondřej. Koordinace systémů sociálního zabezpečení. epravo.cz [online]. Praha: epravo.cz, a.s., vydáno 4. června 2010 [cit. 2010-05-31]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/koordinace-systemu-sociálního-zabezpečení-62723.html>

⁴ Citace z *Digitální agenda pro Evropu* [online]. Brusel: Rada Evropské unie, vydáno 31. 5. 2010 [cit. 2010-06-03]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/showFocus.aspx?id=1&focusId=484&clang=cs>